

RÖTT

NUMMER 2/2013

"I Göteborg ska
alla ha rätt till
en BRA heltid"

Mats Pilhem

Satirtecknare & konstnär

Sara synar kapitalismen

**Nyutkomna
böcker att
vinna - igen!**

**Facket & myste-
riet med de för-
svunna kockarna**

**Här jobbas sex
timmars arbets-
dag sedan elva år**

**Gabriela Pichler:
Ge aldrig upp om
människorna!**

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

Kalle Larsson

6

RÖTT kollar

Hur funkar den nya lagen om arbetskraftsinvandring i verkligheten? Vad händer med dem som kommer hit och vad händer med de fackliga rättigheterna?

Jöran Fagerlund

16

Toyotabesök

Jonas Sjöstedt besöker arbetsplatsen där man jobbat sex timmar per dag i elva år. Och det fungerar alldeles utmärkt.

21

Gabriela Pichler

2012 gjorde hon en hyllad långfilmsdebut med *Äta, sova, dö* och fick hela fyra Guldbaggar. Nu har hon också skrivit sin första krönika. I RÖTT. Det handlar om Bjuv...

"Jag tycker att det är fantastiskt, det Göteborg stad håller på med, att även kvinnor ska ha rätt till heltid."

Atosa Mehrdadian, sid 30.

14 Hassen Khemiri

Amor irrar runt i en polisfylld, paranoid stad på jakt efter en reservdel till en bormaskin...
En av flera, nya böcker att vinna!

Kalle Larsson

22 Ponnyfeminism

Sara Granér tycker det är kul att kunna kombinera systemkritik med något "rosa", ...någon form av my-little-pony-feminsim.

27 Vänsterpartiet

I Norrköping har man tagit tillbaka mycket av det som sköttes av stora riskkapitalister. Nu sköts all hemtjänst av kommunen.

20 Bara RÖTT

Rekommenderar film & morötter, berättar om fjällräven samt visar era röda pryglar.

MEDIEJUKEBOX

Att lita på!

Vinst för riskkapitalister står i vägen för den välfärd vi vill ha. Så tänker inte bara vänsterpartiet, utan en majoritet av människorna i Sverige. Både rödgröna väljare och borgerliga.

Det är inte svårt att förstå varför; i tider när det snålas på livsviktiga saker som sängar på sjukhusen, personal på äldreboenden och förskolelärare – varför i hela friden ska vi då lägga resurser på *aktieägare*? Det är inte bara ett moraliskt ställningstagande, det är vettig politik: med överskotten i välfärden skulle vi kunna anställa 22 000 undersköterskor i Sverige. Men det finns något ännu mer upprörande med vinstsystemet och det är att det fördärvar hela grundtanken med välfärden.

När varje patient förvandlas till en pengasäck på två ben, då händer något märkligt. Då blir de allra friskaste patienterna också de viktigaste patienterna, för det är de som är mest lönsamma.

En tydlig skillnad mellan Sverige före och efter Fredrik Reinfeldt syns i just välfärdssektorn. Före Reinfeldt så hade rika människor större hus och dyrare bilar än snittet. Efter Reinfeldt har de också fått bättre skolor och fler vårdcentraler. Före Reinfeldt fanns det ovisshet när det gäller den privata sektorn – företag kunde lägga ned produktionen eller flytta. Efter Reinfeldt gäller samma osäkerhet

samhällsservicen; friskolor kan plötsligt lägga ner, apotek kan försvinna. Det var aldrig tanken med den välfärd som vi byggt upp och därför är människor närmast rasande.

Den socialdemokratiska kongressen som skulle sätta ned foten i frågan landade i en kompromiss som å ena sidan visar att många socialdemokrater tänker precis som vi. Men kompromissen visade också att den inte var helt lätt att tolka. Inom ett dygn hade helt olika tolkningar lanserats. Exempelvis gick direktören från vårdbolaget Capio ut och sa: "Vi kör på som vanligt. Det här innebär ingenting." Så länge det råder den typen av osäkerhet, så är inte den här debatten över.

En sak har ändå blivit väldigt tydlig: Vänsterpartiet behövs om det ska bli verklig någon förändring. Ska den här frågan lösas måste vi gå till grunden med problemet.

Ska vi få en välfärd att lita på behövs ett parti att lita på. Idag heter det alternativet Vänsterpartiet.

ARON ETZLER

Direktören från vårdbolaget Capio sa: "Vi kör på som vanligt. Det här innebär ingenting."

Så tyckte ni om RÖTT

Välkommen igen!

I det här numret av RÖTT fortsätter vi granskningen av svensk arbetsmarknad. Vi ser att överenskommelsen mellan MP och Alliansen när det gäller arbetskraftsinvandring varit framgångsrik - för oseriösa företagare. För migrantarbetarna betyder det ofta att de får jobba långt under kollektivavtalets villkor.

Du kan läsa mer om det och om mysteriet med de elva försvunna kockarna i artikeln om uppsöket, där Jenny Bengtsson och Katja Ojanne från Hotell & restaurangfacket går på oanmält besök hos ett par restauranger.

Ofta kallas vänsterns förslag ogörliga. RÖTT har därför spanat in hur tre "omöjliga" reformer fungerar i den alldeles verkliga verkligheten:

Jonas Sjöstedt besöker Toyota, där man har sex timmars arbetsdag sedan lång tid tillbaka.

I Göteborg får vi träffa personal som jobbar inom kommu-

nens äldreomsorg. Nu ska alla kommunalt anställda erbjudas heltid, processen är igång och äldreomsorgen är först ut.

I Hallstahammar har man sedan lång tid haft avgiftsfri kollektivtrafik. Och det kostar inte mer än innan. Här handlar det om smart planering...

Du får också reda på vad som borde vara vett och etikett för kapitalismen, då RÖTT besöker Sara Granér i hennes ateljé i Malmö.

På sidan 20 finns några av era inskickade röda prylar att beundra och även i detta nummer har du möjlighet att vinna nyttjbara böcker.

Trevlig läsning!

Losita Garcia

Mest plus för både innehåll och form

Nummer ett av RÖTT blev välkommet. De allra flesta som skrev var positiva, ja, till och med väldigt positiva till magasinet som helhet.

Men även i allt det positiva fanns kritik mot enskildheter:

Någon tyckte att sidan Bara RÖTT inte alls passade i den här sortens tidning, andra att den var helt nödvändig för balansen och helheten.

Någon tyckte inte alls om Sara Granérs bildspråk, medan en annan tyckte att serien var det bästa av allt.

Mest uppskattat i magasinet var texterna om hur upphandling leder till svarta jobb. Som god tvåa kom lastbilsreportaget. Sedan var det ganska jämnt fördelat.

Detsamma gällde formen. Bilden av städerskan som låg över ett helt uppslag fick flest poäng, men de flesta sidorna fick både plus och minus. Fast mest plus. Bara två stycken ratade den grafiska formen helt. Slutsatsen blir därför att vi helt enkelt inte gör några större förändringar. Än så länge i alla fall. /LG

Äntligen!

Så proffsigt och välgjord!

Leo Ahmed

Lite lång

Jäkligt bra jobbat, layouten känns som ett riktigt lyft! En möjlig förbättring skulle kunna vara att transportartikeln är lite väl lång, uppåt 25 procent av numret känns det som.

Nicklas Lundström

Jag tyckte den var jättebra!

Magdalena Eklund

Kåsör?

Snygg layout, bra innehåll, formatet bra... en mycket bra start för Rött.

Det man kan önska ytterligare är typ en gäst-kåsör (vänster), som mer fritt tänker till om utvecklingen i samhället.

Rött är intressant att sprida utanför partiet, men önskvärt att pressa priset för extra exemplar till lokalorganisationerna.

Bra jobbat!
Bertil Dahl, Kalmar

Jättebra!

Elisabeth Biström

Jättefin tidning!

Thord Kristiansson

Glassigt!

Mia Sand

En fantastisk tidning, har sträckläst den.

Marianne Isaksson,
Vingåker

Läsbar!

Äntligen en helt igenom läsbar tidning.

Hoppas att det fortsätter så här. Grattis till den lyckade tidningen!

Ingmar Håkansson

Vaknade

Hej, Under många år har jag med viss trötthet tagit mig igenom V:s medlemsblad. Och nu vaknade jag till!

Snygg layout, smått och stort blandat. Mer journalistik, färre plikt-skyldiga politikerinlägg. Bra foto.

Och du och Birgita kan skriva. Långtradare och städupphandling. Bra!

Tack,
Stephen, snart partiveteran

Snyggt!

Lina Hjorth

Lättillgängligt!

Här finns inget att klaga på. Väldigt bra och lättillgängligt!! Tack.

Angeliqve Orsvärn

På kylskåpet

Jag gillade skarpt Sara Granérs serie. (Den hamnade på kylskåpsdörren!)

Lars Ohlys krönika och alla reportagen var också väldigt läsvärda.

Jag tar nu med den till jobbet, och hoppas att fler läser den.

Jag tyckte att hela tidningen var mycket intressant och läsvärd, inga tråkiga eller ointressanta inslag!

Omslaget var bra!
Hittade ingen trist sida.
Tack för ny, engagerande läsning!

Jenny Söder, Stöde

Tog slut

Gillade egentligen allt i RÖTT.

Sämst var sidan 41 = att den tog slut.

Däremot undrar jag om ni inte skulle kunna trycka upp och sprida fler tidningar om ni valde en lite enklare papperskvalitet?

Helen Johansson

Hej Helen!

Själva papperet är inte så exklusivt som det kanske verkar. Möjligen kan det vara tunnare, men eftersom det bara är 40 sidor, kan magasinet då istället kännas tunt... /Red

Imponerad

Rent allmänt måste jag säga att jag blev mycket imponerad! Verkligen läs-vänlig, snygg och proffsig utan att bara vara yta. Relevanta artiklar på ett tydligt tema, men också några notiser, en del om Vänsterpartiet.

Det märks att det är V:s tidning, men inte så mycket att det skulle kännas helt främmande för en icke-partimedlem att läsa i den.

Carolina Uppenberg

Vänsterpress blev för all del bättre och bättre, men det var ju en intern-tidning för redan invigda, RÖTT var ett fantastiskt lyft i jämförelse.

Vänstertidningar i allmänhet har ju tyvärr ofta problemet att de känns trista i layout, fulla med visserligen bra och korrekta ståndpunkter men väldigt icke-inbjudande och därför kändes RÖTT faktiskt verkligen som något nytt, jag blev riktigt glad när jag fick den!

Carolina Uppenberg

...Annars

... är det en väldigt bra och välgjord tidning men faktarutan med ansvarig utgivare är i minsta laget.

mvh Nils-Åke Nielsen

Svar:

Nu är den större! /Red

Gillad

Verkligen proffsig!

Kul att läsa, bra upplägg.

Anna-Karin Larsson

Kalas!

En härlig positiv grundton i tidningen som ger glädje i det fortsatta politiska arbetet. Härligt med material av och med medlemmar i föreningen Arbetarskrivare.

Anita Edman

Jättebra!

Jag blev så glad när jag läste den att jag blev tårögd.

Siv Öberg

Skitbra!

Bara hunnit bläddra, men det ser strålande ut.

Pål Brunnström

Snygg

Jag gillar särskilt temat i första numret, det är den viktigaste problematiken vi har i samhället idag!

Mathias Persson

Kalasarätt på alla sätt!

Mycket bra.

Ove Nordström

Kött och blod

Bra gjort! Vänsterns tidningar (ETC, Fria Tidningen och Flamman) är ju mest för internt bruk. Men Rött vill jag ge till min granne! Det är kött och blod!

Lars Åke Karligen

Oväntat

Barum skakar på huvudet. Nej, några kockar från Bangladesh har han inte sett till. Av de tolv personer som hans restaurang har fått Migrationsverkets tillstånd att anställa har han bara sett en. De andra elva har han aldrig hört talas om.

Inte ens när Katja Ojanne från Hotell- och restaurangfacket (HRF) tar fram en bunt undertecknade arbetstillstånd ur sin röda plastficka kommer minnet tillbaka.

Han kastar en snabb blick mot köket där någon slamrar med grytor och porslin.

– Jag har ju inte råd att anställa några fler.

Det har han också meddelat Migrationsverket.

Och Barum har rätt. Han har inte ansökt om tillstånd för att anställa Shohid, Navid, Mohammad och deras landsmän. Ansökningarna är underteck-

nade av hans kusin och före detta affärspartner Sushin Choudhury.

Men mer om honom senare.

Samtalet ovan utspelar sig på en restaurang på Luntmakargatan i centrala Stockholm. Katja Ojanne och Jenny Bengtsson från Hotell- och restaurangfacket är här på ett så kallat uppsök. Det betyder att de utan förvarning besöker arbetsplatser på jakt efter oegentligheter. HRF:s första uppsöksturné ägde rum 2009 och 2010. Då fick över hundra arbetsplatser oväntad påhälsning. ▶

besök

A blurred photograph of a city street with pedestrians. The word 'besök' is overlaid in large, bold, red lowercase letters. The background shows a busy street with people walking, buildings, and a red awning on the left. The image is out of focus, emphasizing the text.

Aktiv duo

Katja Ojanne och Jenny Bengtsson sitter båda i Hotell & restaurangfackets styrelse för Stockholm och Gotland. Jenny är ordförande och Katja vice. Jenny Bengtsson är också ordförande i Hotell & restaurangvästern, en organisation för medlemmar i Vänsterpartiet.

Syftet är att undersöka de verkliga villkoren för migrerade personer utanför Europa som har fått jobb tack vare arbetstillstånd från Migrationsverket.

Allvarliga avtalsbrott

Våren 2011 granskade HRF i Stockholm 54 arbetsplatser som hade erbjudit migrantarbetare arbete. Inget av företagen visade sig vara prickfritt. Enligt fackets bedömning hade minst 33 av dem begått minst ett allvarligt lag- eller avtalsbrott. Enligt Katja Ojanne och Jenny Bengtsson är det en direkt följd av att Alliansregeringen med stöd av Miljöpartiet ändrade lagen om arbetskraftsinvandring år 2008.

En lagändring som bland annat betydde att arbetsmarknadsprövningen flyttades från AMS och Arbetsförmedlingen till enskilda arbetsgivare.

En lagändring som också betyder att arbetsgivaren numera ensam bedömer behovet av arbetskraft från utomeuropeiska länder. Det enda de behöver göra är att skriva ett anställningserbjudande som ligger till grund för Migrationsverkets bedömning. För att ”garantera” bra villkor för den anställde skickas erbjudandet till facket på ”remiss”. På samtliga erbjudan-

den i Katjas mapp är arbetsbeskrivningen ”Att laga indisk mat” och lönen 20 000 kronor i månaden.

Men detta gäller bara på pappret.

I det riktiga anställningskontraktet är det sedan helt lagligt att ändra både arbetstid och lön. Det erbjudande som facket skriver på betyder ingenting.

– Vi tillåts bara intyga att det som står i icke bindande avtal är korrekt men den som erbjuds jobbet litar naturligtvis på det som står där, säger Katja Ojanne och tillägger att det är helt absurt att lägga ned så mycket kraft på ett tillstånd där ingenting är bindande.

– Regeringen utgår från att löner och villkor ska regleras av parterna som för alla som redan finns i Sverige. Finns det kollektivavtal ska det följas. Skillnaden är ju att vi som redan finns här inte har vårt uppehållstillstånd knutet till chefen och därför kan agera motpart på riktigt.

Ett mycket synligt exempel är de unga killar som står längs Drottninggatan i Stockholm med en skylt på magen för att locka in folk på tvärgatornas lunchrestauranger. På deras beviljade ansökningar står det att de ska jobba som köksbiträde och få lön enligt

kollektivavtalet. På det riktiga avtalet är yrkestiteln ”skyltkille”, anställningen per timme och lönen en bråkdel av avtalets.

Eftersom arbetstillståndet bara gäller för en specifik arbetsplats är det svårt att klaga. Förlorar de jobbet gäller det att hitta ett nytt inom tre månader. Lyckas de inte, återstår bara att lämna landet.

Inga bristyrken

Sedan den nya lagen trädde i kraft år 2008 har antalet ansökningar om arbetstillstånd för arbetstagare från länder utanför EU ökat stadigt.

På fyra år har Migrationsverket beviljat 60 000 tillstånd, många av dem i yrken utan brist och utan krav på särskild utbildning. Enligt LO:s beräkningar går bara en tredjedel av tillstånden till yrken som kräver högskoleutbildning eller teoretisk yrkeskompetens. Övriga två tredjedelar går till LO-yrken och bärplockare.

Under 2011 hanterade Hotell- och restaurangfacket minst 5711 ansökningar från arbetsgivare i branschen. Samma år beviljade Migrationsverket 2917 ansökningar inom yrkesgrupperna storhushåll- och

restaurangpersonal, köks- och restaurangbiträden samt städare med flera.

”Lagen måste ändras”

Katja Ojanne och Jenny Bengtsson jobbar själva i restaurangbranschen, Katja på Fridays och Jenny på Casino Cosmopol i Stockholm.

Båda är övertygade om att en ny lagändring är det enda som kan lösa det växande problemet:

På ett ställe hittade vi en person som arbetat 295 timmar per månad. HRF-rapporten Till vilket pris som helst?

– Sedan Miljöpartiet och regeringen ändrade lagen om arbetskraftsinvandring har en helt ny arbetarklass vuxit fram. Helt rättslös och tyst. Kraven på arbetsgivarna behöver bli fler och högre. Anställnings- ➤

Märkning av restaurang som har kollektivavtal.

Dunkla motiv

Efter reformen kan arbetsgivare även få arbetstillstånd för yrken där det redan finns ett överskott av arbetssökande och där arbetslösheten är hög. Det är arbetstillstånd med dunkla motiv, med utnyttjande, fusk och missbruk som följd. Vi menar att arbetsgivaren i de flesta fall inte alls är intresserad av arbetskraftens unika "kompetens" utan bara av billig arbetskraft.

Källa: Thord Ingesson, LO, Expressen, 6 mars 2013

erbjudandena måste göras bindande. De hål i lagstiftningen som möjliggör människohandel genom försäljning av arbetskraftstillstånd i Sverige måste täppas till, säger Jenny Bengtsson.

På senare år har de skrivit mängder av debattexter och besökt hundratals arbetsplatser för att samla argument och bevis. År 2012 var de också med och sammanställde rapporten *Till vilket pris som helst? – en uppföljning av arbetskraftsmigranternas villkor i hotell- och restaurangbranschen*.

Engagemanget har lett till att de har utsatts för både personliga påhopp och hot.

Men restaurangägare Barum är inte hotfull.

Han fortsätter att vara artig, vill bjuda på kaffe och kan fortfarande inte förstå hur kusinens namnteckning har hamnat under ansökningarna för Shohid, Navid, Mohammad och deras landsmän från Bangladesh.

En kvarts promenad därifrån ligger restaurangen som drivs av Barins kusin – Sushin Choudhury.

Men trots att hans namn står under arbetserbjudandena är han lika förbryllad som sin kusin. Kanske kan det vara en kille han känner som bor i Bangladesh som har "lånat" hans namn?

– Men blir du inte arg när någon använder ditt namn, undrar Katja Ojanne.

– Jo, och jag har ringt till Erik Mohlin på Migrationsverket och sagt att det är fel och att jag inte behöver anställa några. Just nu är det bara jag och brorsan som jobbar här. Och så några som hjälper till på timmar.

Spetskompetenser

Enligt migrationsminister Tobias Billström var en av Alliansens och Miljöpartiets tankar bakom lagändringen att underlätta för företag att anställa människor med spetskompetenser.

Thord Ingesson är utredare och migrationsexpert på LO och har studerat arbetskraftsinvandringen i

decennier och menar att detta aldrig har varit särskilt svårt:

– När det nya lagförslaget diskuterades i Riksdagen undrade jag om de verkligen inte visste bättre – eller helt enkelt ljög.

Enligt hans beräkningar jobbar drygt sex av tio migrantarbetare inom LO-yrken där det inte saknas arbetskraft. Han är också ganska säker på att det förekommer betalning i cirka hälften av alla arbetstillstånd inom LO-yrkena.

– Eftersom det knappast är någon brist på lokalvärdare eller restaurangpersonal måste motivet antingen vara att hjälpa en släkting att komma till Sverige eller att tjäna pengar.

Han tippar på att mellan 5 000 och 10 000 arbetstillstånd kan ha sålts sedan lagändringen 2008 och tillägger att priset ligger på mellan 40 000 och 125 000 kronor per tillstånd.

Eftersom alla ansökningar om att få anställa en utomeuropé – och varje arbetstillstånd som beviljats – finns registrerad på Migrationsverket ter det sig märkligt att ingen förutom facket tycks ha något intresse av att följa upp arbetsvillkoren i praktiken.

En fråga som migrationsverkets enhetschef Alejandro Firpo tycker är enkel att besvara enligt en intervju i tidningen Arbetet: "I lagen står uttryckligen att vi ska granska anställningserbjudandena". Alltså inte de faktiska avtalen.

Vart försvann kockarna?

Men vart tog kockarna från Bangladesh egentligen vägen? Kom de någonsin till Sverige?

Vi ställer frågan till Erik Mohlin på Migrationsverket i Uppsala som har handlagt en del av ärendena. Men inte heller han har svaret.

– Deras arbetstillstånd gäller i två år och vi har ingen anledning att fråga efter dem förrän det ska förnyas.

Däremot avslog han nyligen Sushen Choudhury ansökan att få anställa ytterligare 19 kockar. Den exakta anledningen till avslaget kan Erik Mohlin inte berätta eftersom den inte är offentlig. En inte alltför vågad gissning är dock att det handlar om ansökans rimlighet i förhållande till ett tillägg till lagen som infördes i januari 2012; att arbetsgivaren numera inte bara måste visa att han behöver personalen. Han måste också visa att han kan betala deras lön i minst tre månader.

– Att betala 19 kockar 20 000 kronor i månaden i tre månader skulle alltså kosta runt 1,7 miljoner kronor, konstaterar Erik Mohlin.

TEXT: BIRGITA KLEPKJE

FOTO: KALLE LARSSON

"Blunda och bevilja"

Andrea, handläggare på Migrationsverket:

"Instruktionen var lite skämtsamt: 'blunda och bevilja'. Men det fanns ett allvar bakom. Allt skulle gå väldigt fort, det var en väldig hets att vi skulle avgöra ärendena snabbt."

Andrea jobbar på Migrationsverket sedan sex år tillbaka. Hon har erfarenhet av lagen om arbetskraftsinvandring som kom efter en överenskommelse mellan Alliansen och MP 2008. År 2010 ökade ansökningarna explosionsartat. Arbetstillståndsenheten i Stockholm gick på knäna och andra enheter fick hjälpa till att avverka floden av ansökningar.

Vad fick ni för instruktioner?

– "Krångla inte till det", var det vi fick höra från cheferna. Och det kunde innebära att strunta i att kolla om företaget/arbetsgivaren var registrerad, att de betalat skatt och arbetsgivaravgifter. Sådana helt grundläggande kontroller.

– Många reagerade på det. Det finns ju tuffa produktionskrav även i våra andra ärenden, men många handläggare reagerade på att det här var så extremt annorlunda mot hur vi jobbar annars.

Fick du någon förklaring?

– Nej, det sas bara att man inte skulle "misstro" utan vara "positiv".

– Så arbetar vi aldrig annars. Då följer vi principer, praxis och lagstiftning.

Vilken arbetskraft handlar det om?

– Det är antingen högutbildade eller så gott som utbildad arbetskraft, exempelvis inom restaurang och städ. Oftast antingen eller, säger hon.

Efter två år ska arbetstillstånden förlängas. Då måste en ny ansökan göras. Då om inte förr kan handläggaren kontrollera mot Skatteverket om den invandrade verk-

ligen fått den lön som de blivit lovade. Men inte heller det har varit rutin, menar Andrea.

– Jag har senare kunnat se att de inte alls tjänat så mycket som de borde. 13 000 kronor i månaden är minimum, men många har bara haft en inkomst på 4–6 000 kr i månaden. Även de första två åren. Ändå har tillstånden förlängts!

Hur kan man få tillstånd för att hålla i en skylt?

– Arbetsgivaren är ju skyldig att ha en annons ute på Arbetsförmedlingen i tio dagar, säger Andrea. Men det är arbetsgivaren *själv* som avgör om den som söker har kompetens nog för jobbet.

Andrea berättar att det hela ofta handlar om dubbla kontrakt. En lön på papperet, en annan i verkligheten. Många arbetsgivare säljer också tillstånd. Det går oftast inte att bevisa.

Andrea konstaterar att det tidigare, innan den nya lagen infördes, så vitt hon vet, inte fanns något hinder att ta in arbetskraft med specialkompetenser.

Så frågan är varför den nya lagen infördes som öppnar upp för utnyttjande av arbetskraft? I företag som oftast kan hitta de flesta att anställa inom landet?

2012 skärptes rutinerna. Nu har antalet ärenden minskat, men det är fortfarande så att arbetare kan bli underbetalda.

Enligt en annan tjänsteman på Migrationsverket så är det exempelvis fortfarande svårt att slå fast om lönen är enligt kollektivavtal. Om lönen är lägre, men den anställde uppger sig arbeta halvtid så räcker det oftast. Man kontrollerar inte heller per automatik varför den anställde tjänat mindre än vad som uppgetts i intyget när arbetsgivaren sökt tillståndet.

TEXT: LOSITA GARCIA

Fotnot: Andrea heter egentligen något annat.

**"Krångla inte till det",
var det vi fick höra
från cheferna.**

En ny underklass (skapas) som vi inte sett i Sverige på nästan hundra år.

Jenny Bengtsson

Arbetare i alla länder...

2917

arbetstillstånd gick till arbetare inom Hotell & restaurang år 2011.

Cirka 40 000 arbetstillstånd har gått till arbetare inom LO-området.

Källa LO

Lagens väg

2008 lade Alliansregeringen fram proposition 2007/08:147 *Nya regler för arbetskraftsinvandring*. Vänsterpartiet motiverade om **avslag** på grund av riskerna med den och de problem som man kunde se skulle komma.

2008 genomfördes ändå den nya lagen, en överenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet.

2009/10, 2011 och 2012 lade Vänsterpartiet fram olika motioner där man föreslog uppstramningar av lagen för att åtminstone minska de skadliga följderna.

Vänsterpartiet jobbar mot lönedumpning

Det här vill Vänsterpartiet göra för att motverka lönedumpning på svensk arbetsmarknad.

Arbetskraft från EU

Vänsterpartiet jobbar för att ändra EU:s lagstiftning så att svenska kollektivavtal ska gälla även denna grupp. Fackföreningarnas rätt att kräva samma löner och arbetsvillkor genom svenska kollektivavtal ska garanteras.

Vänsterpartiet vill även att *ett socialt protokoll läggs till EU:s fördrag* där det slås fast att de grundläggande fackliga rättigheterna överordnas marknadsintressen inom EU.

Utanför EU

Vad gäller arbetskraft från länder utanför EU/EES-området vill Vänsterpartiet genomföra tre åtgärder.

*Anställnings-
erbjudande ska vara
juridiskt
bindande*

För det första måste anställningserbjudandet vara *juridiskt bindande*.

De löne- och anställningsvillkor som arbetsgivaren uppger vid ansökan om arbetstillstånd ska gälla.

För det andra måste arbetsgivarna kontrolleras. Det ska göras en *seriositetsprövning* av de arbetsgivare som vill anställa utländsk arbetskraft för att motverka skattefusks och andra oegentligheter.

För det tredje ska de som avslöjar missförhållanden *inte utvisas*. De ska dels kunna få skadestånd, dels ha rätt att stanna hela tillståndstiden ut för att söka nytt jobb.

Sara Granér

Papperslösa

Vad gäller papperslösa vill Vänsterpartiet genomföra tre reformer.

För det första vill V *avkriminalisera* den som arbetar utan arbetstillstånd. Det är arbetsgivaren som utnyttjar de papperslösa som ska straffas.

För det andra vill partiet införa en tydlig *skadeståndsskyldighet* för arbetsgivare som utnyttjar papperslösa.

För det tredje ska en papperslös kunna kräva *skadestånd* av arbetsgivaren för kränkande behandling.

Till vilket pris?

Genom att driva personalen hårdare och sänka löner och villkor blir utsatta människor drabbade. Det slår hårt mot den som kommer hit i tron om ett gott arbete och liv.

Det påverkar övriga anställda i branschen när lönerna pressas nedåt. Och det påverkar också hela branschen genom att konkurrensen mellan företag snedvrids när några väljer att inte följa regelverket.

Källa: Till vilket pris som helst? Hotell & restaurangfacket.

Svenska kollektivavtal ska gälla och det ska garanteras i ett tillägg till EUs fördrag.

Sara Granér

Det är arbetsgivaren som utnyttjar de papperslösa som ska straffas.

WWW.MAXGUSTAFSON.SE

Vill du jobba som politisk sekreterare för Vänsterpartiet i Stockholms läns landsting?

Vår politiske sekreterare Manne ska vara föräldraledig och vi söker därför en vikarie på deltid från 19 augusti 2013 till 30 september 2014.

Arbetet består främst i att bereda miljö- och trafikfrågor, vilket kräver att du har god organisations- och formuleringsförmåga. Vi förutsätter att du delar Vänsterpartiets värderingar.

Tjänsten avser deltid (50 – 75 procent). Lön enligt överenskommelse. Kommunallagen ger rätt till tjänstledighet från ordinarie arbete för tjänst som politisk sekreterare.

Vill du veta mer, ring Gunilla Roxby Cromvall, gruppledare, tel. 070-737 39 92 eller Manne Schmitz, pol.sekr. tel. 070-737 41 61.

Välkommen med din ansökan senast den 15 maj till Stockholms läns landsting, Vänsterpartiet, Box 22 550, 104 22 Stockholm eller med e-post till beatrice.jansson@politik.sll.se

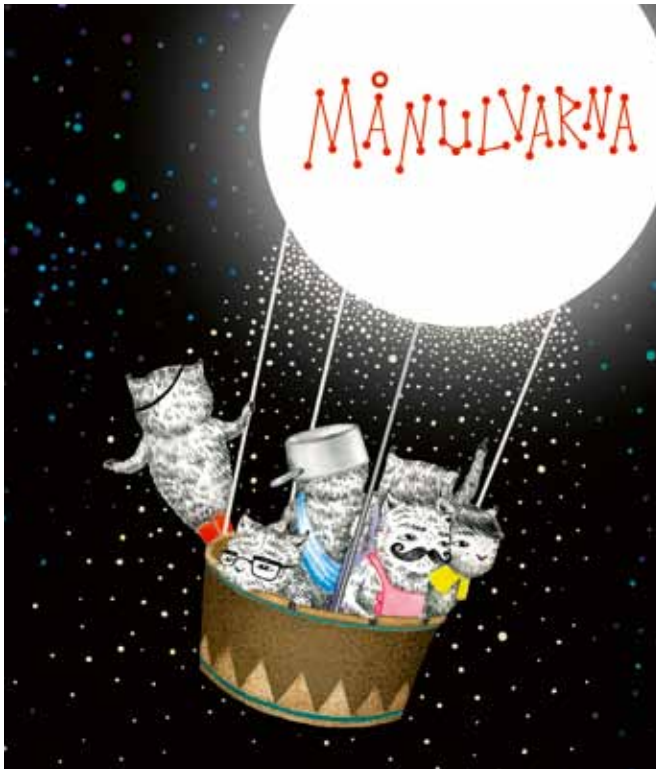
*Kolla in, debattera,
kommentera & tipsa på:*

**www.
vansterpartiet.se/
medlemsrummet**

Böcker att vinna!

Jesper Weithz, en av RÖTTs formgivare, har debuterat med sin första roman.

Månulvarna

Malin Ahlin
Leopard förlag

En sagobok för barn upp till 6-7 år.

De sällsamma månulvarna gillar allt som skiner och glänser, men mest av allt älskar de månen.

En natt blir månulvarnas längtan så stor att de bestämmer sig för att försöka komma dit.

Vita kränkta män

Kawa Zolfagary, Galago

Hej din jävla kultur-marxistfitta! Så kan ett av de hopsamlade mejlen börja. Här samlas de orimligaste av de mest kränkta internettexter. Roande - och oroande.

Och vinnarna är ...

Tack alla ni som skickat in svar och kommit med synpunkter på RÖTT. Alla svar är lästa och alla är viktiga för att förbättra tidningen. Mer synpunkter finns på sidan 4-5.

Vinnare till var sin bok denna gång är:

Ninni Lindberg, Jokkmokk, Johnny Hellqvist, Berlin, Christer Brunström, Halmstad, Sabine Gruber, Linköping, Rosie Kihlbom Baudeu, Enskede, Ingemar Håkansson, Eslöv, Hanna Hallgren, Malmö och Gia Hullberg Cronebäck i Hjo.
Grattis allesammans!

Nu finns ett nytt gäng aktuella och spännande böcker. De flesta nyttgivna.

Var med och tävla genom att svara på två frågor. Du kan mejla eller skicka ett vykort till:

losita.garcia@vansterpartiet.se eller till:
RÖTT
Vänsterpartiet
Riksdagen RÖ9-37
100 12 Stockholm

Skriv vilken bok du helst vill ha eller i vilken ordning (titel räcker). Mejl och brev går lika bra, men senast 1 juni 2013 vill vi ha dem. Glöm inte skriva din adress. (Sist hade flera mejlare glömt att ange sin postadress.)

Vill du motivera dina svar, eller har andra tips så skriv gärna mer!

Två frågor:

1. Vad tyckte du var mest läsvärt i RÖTT? Ange ämne och gärna sidnummer.

2. Vad var tråkigt eller ointressant att läsa? Ange ämne och gärna sidnummer.

Pakistan vid avgrundens rand

Ahmed Rashid
Leopard förlag

"Ahmed Rashid, en av Pakistans främsta journalister och analytiker. Han skrev standardverket om talibanerna och följer nu upp med ett stort verk om Pakistan..."

New York Review of Books

Det som inte växer är döende

Jesper Weithz
Natur&Kultur

En existentiell thriller, en berättelse om kaos, och vårt förhållande till naturen och kärleken.

Maria Sveland

Hatet En bok om antifeminism är en berättelse om ett Sverige i förändring där "ett nytt debattklimat sakta vuxit fram".
Leopard förlag.

Det regnade fåglar

Jocelyne Saucier
Bokförlaget Tranan

Det är en historia om tre gamlingar som har valt att försvinna in i de kanadensiska skogarna. Tre frihetsälskande människor. - Frihet är att kunna välja hur man vill leva - och dö. Det är vad Tom och Charlie kommer att säga till kvinnan som kommer på besök.

Franskspråkiga Jocelyne Saucier är född 1948 i Kanada. Boken *Det regnade fåglar* har tilldelats priset *Prix des cinq continents de la francophonie*. Den är just nu på väg att filmatiseras.

Foto: Elis Hoffman

I skuggan

Damia Oumassine
Bokförlaget Tranan

Sedan lång tid tillbaka har kvinnorna samlats i arganträdet skugga.

Under upptakten till den stora berbis-ka högtiden Moussem i södra Marocko möts där tre kvinnor. Mailouda rymde som ung med en musikgrupp. Hafsa har blivit gravid med sin husbonde. Fatima har lämnat sitt hemland och blivit journalist. Alla tre revolterar på olika sätt mot det patriarkala systemet.

Små sekel

Göran Greider
Albert Bonniers Förlag

Göran Greiders poesi utgår från två landskap; Dala Floda och Årsta. Älvlandskap och arbetareförort. De är också utsiktspunkter för poeten. Stora och små frågor, vargjakt och utrikespolitik, varvas med vardagliga, personliga betraktelser under flera decennier.

Grannens stora gräsplan översvämmad av vatten...

Han bor på en ö nu.
Pojken klafsar fram, känner djupen i denna plötsliga sjö.
Men pappan hjälper grannen.
Vattnet ska sjunka.

Pappor ska lösa allt.

Jag ringer mina bröder

Jonas Hassen Khemiri
Albert Bonniers Förlag

En bil har exploderat i Stockholm. Amor irrar runt i en polisfylld, paranoid stad på jakt efter en reservdel till en bormaskin.

Han ska svara när Shavi ringer, han ska sluta stalka Valeria.

Framför allt ska han bete sig maximalt normalt.

Under 24 intensiva timmar befinner vi oss i Amors huvud där gränserna mellan brottsling och brottsoffer, kärlek och kemi, paranoia och verklighet, blir allt suddigare. Allt berättas på Hassen Khemiriska.

Vitlöksballaderna

Mo Yan, Tranan bokförlag

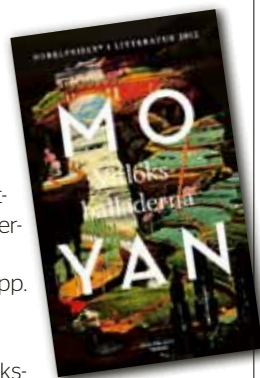
Bönderna i Paradisets län har uppmuntrats att bara odla vitlök. Men det blir överproduktion, vitlöken kan inte säljas och missnöjet exploderar i ett häftigt upplopp.

Massarresteringar följer som krossar familjer, vänner, älskande.

Det är ett hårt liv som beskrivs i Vitlöksballaderna, i ett åttiotal när marknaden skulle prövas som instrument.

I slutet av boken låter Mo Yan en ung soldat agera försvarsadvokat inför rätten. Han säger: "Om ett parti eller en regering inte ser till folkets bästa har folket rätt att störta det eller den."

Den som menar att Mo Yan är en okritisk författare kan knappast ha läst denna bok. /LG

- Det är kul att Toyota vågat och det har gått så bra. Att de själva ser att det är bra för jämställdhet och hälsa, säger Jonas Sjöstedt och hälsar på Osman Voljevica, som arbetar som bilplåtslagare.

Här funkar sex timmar

D

et går inte, det blir för dyrt, det kommer aldrig att hålla. Debatten om sex timmars arbetsdag blir lätt gnällig.

På Toyota Center i Göteborg fungerar det - och har gjort så i elva år.

I verkstaden blandas klirret från verktyg mot betonggolvet med radiomusiken som skvalar ur högtalarna. Plåtslagaren Osman Voljevica och hans arbetskamrater arbetar runt de uppställda bilarna. Det är elva år sedan Toyota Center i Göteborg införde sex timmars arbetsdag för sina verkstadsarbetare, och bevisar för skeptikerna att det fungerar.

Jonas Sjöstedt är här som en del av kampanjen *Prata om jobbet*, för att se ett konkret exempel och prata med arbetarna.

- Kampanjen har ju fokuserat på de riktigt kassa arbetsgivarna, men det är viktigt att också

visa de bra. Jag tror att vi måste konkretisera, visa att det fungerar. Det här är framtiden, säger Jonas Sjöstedt.

För arbetarna på Toyota Center är fördelarna uppenbara. Osman Voljevica har varit bilplåtslagare hela livet, ett arbete som sliter på kroppen.

- Det är jättebra med sex timmar. Jag är mindre trött nu, och man får lika mycket gjort på den kortare tiden, säger han och ler brett.

I konferensrummet en trappa upp berättar VD Tommy Witedal och servicemarknadschefen Martin Bank om hur läget såg ut i början av 2000-talet. Personalen var pressad och behövde

Prata om jobbet

I samband med *Prata om jobbet*-kampanjen, har många fackligt aktiva vänsterpartister hört av sig.

– Det kommer en ny generation vänsterpartister som organiserar sig och gör grovjobbet för sina arbetskamrater. Det gör mig särskilt stolt, säger Jonas Sjöstedt.

ofta jobba över. Väntetiderna på service och reparation var långa. De reklamationer som kom in kunde ofta härledas till fel som gjorts mellan den åttonde och elfte arbetstimmen. Helt enkelt: långa arbetsdagar och övertid ledde till fler fel. Många kunder var missnöjda.

Ledningen skissade på lösningen att införa två sextimmarsskift och på så sätt kunna ha öppet tolv timmar om dagen istället för åtta. Arbetsstyrkan skulle få bibehållen lön.

Resultatet blev mycket riktigt kortare väntetider, en friskare och mer motiverad personal. Företaget sänkte visserligen bruttovinsten, men ökade omsättningen och merförsäljningen, som på sista raden gav ett bättre ekonomiskt resultat.

– Våra verkstäder producerar lika bra eller bättre på sex timmar än de som har åtta timmars arbetsdag, säger Tommy Witedal, VD.

Hur det kommer sig?

En lång arbetsdag kräver fler raster, och arbetet blir mer ineffektivt. Det bekräftar Gert Öst, Metalls klubbordförande som sitter med vid bordet.

– Visst är det så. Och sista timmen, då väntade man bara på att gå hem.

Jonas Sjöstedt nickar och skämtar om bastun på Volvo, som ofta var full just timmen innan alla skulle hem.

Även utanför jobbet märks skillnaderna. Småbarnsföräldrar kan hämta tidigt på förskolan, och när Gert Östs fru kommer hem från sitt jobb är middagen färdig.

Jonas Sjöstedt tackar för studiebesöket och snart sitter vi i en bil på väg till nästa möte. Det är en späckad dag för Jonas Sjöstedt som har halsfluss och går på penicillin. Det passar alltså ganska bra att *Prata om jobbet* just nu är inne i en lyssnande fas: via besök på arbetsplatser och inte minst hemsidan www.prataomjobbet.se, samlas erfarenheter från arbetslivet in. Den 1 maj blir kampanjen mer utåtriktad, då ska partiet presentera förslag till lösningar.

När du är ute på arbetsplatser, finns det någon fråga du alltid ställer?

– Jag brukar alltid kolla hur det är med fasta anställningar, visstids- och bemanningsanställda. Det

är en så tydlig trend nu, att de osäkra anställningsformerna ökar. Så många unga jobbar på det här sättet, men de hörs inte så mycket, säger Jonas Sjöstedt.

Hans vision om ett gott arbetsliv stavas trygga jobb och möjlighet för den som vill att jobba heltid, att löntagare har större inflytande än i dag, och att arbetet är en del av det goda livet.

Vi parkerar på Vårväderstorget på Hisingen i Göteborg. Eftermiddagssolen lyser starkt, men vinden är kall. Jonas Sjöstedt drar upp axlarna lite grann och svarar på en sista fråga innan det är dags att bege sig till nästa möte, med kurdiska kvinnoföreningen i Biskopsgården.

Hur får vi människor att välja det här goda arbetslivet?

– Genom att få människor att se att det finns ett samband mellan borgerlig politik och arbetslivet i dag, det är inte bara en fråga för arbetsmarknaden. Vi måste också bli bättre på att faktiskt visa vad vi vill göra, inte bara peka på det som är fel.

TEXT: LINA FÄRM

FOTO: JÖRAN FAGERLUND

Macken

Metallfackets ordförande Gert Öst, som för övrigt inspirerade Galenskaparna till karaktären Roy i "Macken", kände av fördelarna med sex timmars arbetsdag inte minst när han bröt benet.
– Jag kom snabbare tillbaka till jobbet då, än jag hade gjort om jag jobbat åtta timmar.

DAVE AUSTRIA

Foto: Rolf Waltersson

Min och min. Det var kanske inte precis *min* röda pryl, skriver Rolf Waltersson från Eskilstuna. Men den var fin, vänsterpartiballongen som fastnat i de japanska körsbärsträdens alla blommor. Bilden togs i Kungsträdgården 1 maj 2012. Rolf Waltersson får två biobiljetter på posten som tack. Du kan också vinna genom att skicka in DIN egen, märkvärdiga pryl. Skriv några rader om varför den är så ful eller fin eller användbar.

RÖTT rekommenderar

Du gör mig galen! är en romantisk komedi som återanvänder några av genrens mer slitna ingredienser. Två trasiga själar finner varandra i en hård värld. Men inte förrän de provat lyckan i en danstävling och tagit sig förbi hinder som odrägliga lyckade släktingar och olycklig kärlek.

Mer ovanligt för genren är de fantastiska rollgestaltningarna. Fyra av skådespelarna Oscarnominerades för sina insatser och Jennifer Lawrence lämnade galan med priset för bästa kvinnliga huvudroll.

Det riktigt exceptionella är dock hur filmen skildrar psykisk sjukdom. Här är den sjuke inte en udda individ som får framhäva alla andras vanlighet. Istället har hälften av karaktärerna problem med sin mentala hälsa. Och deras problem har samhällsliga, inte strikt individuella förklaringar. Den hänger ihop med dysfunktionella familjer, arbetslöshet och ekonomisk stress.

Du gör mig galen! är ett bra val för den som gillar romantiska komedier, uppskattar fina skådespelarinsatser och står ut med tontiga svenska titlar.

Karl Lindberg

Foto: Tabbymom

Det ultimata beviset: katter föredrar **röda** lådor.

Inga röda siffror

Handikappomsorg är en guldgruva för riskkapitalbolag. Vinsterna för de sex största blev 565 miljoner kronor 2011. De sex största har ökat vinsterna med 65 % på två år. /Arena

Gillade röda grunkor

68 spann!

– Lampan kostade 68,50. Inköpt på Ikea på 60-talet, berättar Marianne Isacson.

Pensionär

– Den här galna kycklingen prydde mitt skrivbord när jag var landstingsråd. Numera är den pensionerad, liksom jag, och för en stilla tillvaro i ett fönster, skriver Monika Wilander i Västerås.

Återvunnen

– Det här är min finaste röda pryl. Jag köpte fåtöljen begagnad, de ville ha 800, men jag fick ner den till 400 kronor. Den är lite nött, men jag blir glad varje gång jag ser den. Återvunnet är bäst!, skriver Ina Hallström, nybliven medlem.

Morot bättre

Brand X Pictures

än
tomat

Brand X Pictures

Vill du äta billigt, nyttigt och dessutom klimatsmart då är närodlat morötter ett bra val. Mycket bättre än tomater som ofta både odlas i växthus och transporteras långt.

Om tomaten inte kan ersättas av morot, så är det bästa att köpa en som odlats på friland – och helst skördats i närheten.

SteveKebaboo

Fjällrävshot

Fjällräven är ett av Sveriges mest hotade däggdjur. Det var tuftt redan innan klimatuppvärmningen. Nu gör klimatet att den dessutom får konkurrera med rödräven om samma områden, föda och revir.

Räkna aldrig ut Bjuv!

Gabriela Pichler regissör

Vad vet du om Bjuv? Ett nordvästskånskt före detta gruvsamhälle. En bruksort där ärtan och teglet spelat en betydelsefull roll. Findus och tegeltillverkaren Höganäs Bjuv - alla känner någon som jobbar där.

Orten hade fortsatt vara en bortglömd skånsk bruksort om inte kommunen hade fått landets högsta antal SD-röster i valet 2010 - 19,2 procent - och fått allas avsky riktad mot sig. Numera riskerar namnet Bjuv att få samma outplånliga dåliga rykte som Sjöbo.

Jag är uppvuxen i en ort tre mil norr om Bjuv. Mitt minne av Bjuv är att jag spådde mig där för första och enda gången i livet, i en källare på ett mexitegelhus när jag var 24. Frågan var om jag skulle gå en filmutbildning jag kommit in på, eller fortsätta packa kakor vid bandet på Gillebagaren. Jag valde det sistnämnda. Då.

Senare. En genomfrusen januarimorgon 2011. Vi letar inspelningsplatser i Bjuv för min första långfilm *Åta sova dö*. Vår platsansvarige är själv uppvuxen här och visar oss runt. Tomma gapande skyltfönster mitt på centrala torget. Gamla gruvschakt och gigantiska rostiga plåtkonstruktioner sedan gruvdriften flera decennier sen. Miljöerna är precis som jag tänkt mig den by där filmen ska utspela sig. En bruksort där spåren från de forna glansdagarna fortfarande finns kvar, där framtidshoppet och välmåendet tillhör en tid som redan varit.

Framtiden är istället beroende av hur den lokala industrin mår för stunden, och den skiftar ständigt. Arbetsarna känner sig svikna, ensamma och bortglömda av sina politiker och Stockholm.

Rent teoretiskt borde kanske min film om en arbetslös, muslimsk brud med rötter i Montenegro inte direkt vara en orsak för folk att göra vågen i Bjuv. Men som ofta är människor mycket mer mångfacetterade än så. För detta var precis vad som hände.

Åta sova dö är till största delen inspelad i just Bjuv,

under våren 2011. Bara några månader efter valet med 19,2 procent. Folk i byn öppnade upp sina hem för oss. Ställde upp som statister. Lät vår huvudperson segla in och ut genom sina vardagsrum, butiker, klubblokaler, och torg. Vi fick låna inspelningskontor i gamla kontorslokaler som tegelföretaget hade.

Tänk då på att detta var långt innan Guldbaggar och hyllningar. Jag var nobody. Vi var ett gäng flumkulturfolk som råkade prata skånska. Men den öppenhet och generositet vi mötte i Bjuv glömmer jag aldrig.

"Frågan var om jag skulle gå en filmutbildning jag kommit in på, eller fortsätta packa kakor vid bandet på Gillebagaren."

Kanske berodde det på att Raša, huvudpersonen i *Åta sova dö*, är en representant för arbetaren i Sverige just nu. Kanske berodde det bara på att något ovanligt och spännande hände i byn. Mest nyfiken och engagerad var faktiskt SD:s ordförande som tyckte att orten skulle må bra av lite filminspelning. Allt knöts ihop för någon månad sedan då vi hade två fullsatta succévisningar för bjuvborna i skolans lokaler, och våra förstagångsskådespelare med rötter på Balkan hyllades på scen.

Är detta ändå inte lite oförutsägbart och samtidigt karakteristiskt? Filmen handlar ju ändå om det nya Sverige och hur syndabockstänkandet dyker upp när det blir dåliga tider - hur främlingsfientligheten är irrationell och skiftar efter behov.

Men det spelar ingen roll, vi behöver exempel som dessa. Ge aldrig upp om människorna. Räkna aldrig ut Bjuv!

Plus:
Klockor som ställer om sig själva till sommartid.

Minus:
Användandet av ordet PK.

Sara Granér skruvar till världen

- När det är som bäst är serietecknandet som att vara på mellanstadiet igen, säger Sara Granér. Som att klippa och klistra ut fina katter med sin bästa kompis men samtidigt inte behöva gå hem. Då är det gött.

Ateljén ligger inne på en gård i en ganska ruffig tegelbyggnad. Muren på kortsidan är målad som ett skånskt jordbrukslandskap, det ser lite märkligt ut i den urbana miljön. Ett bord med några stolar står i hörnet, men nu drar det Malmö kallt och det känns skönt att bli insläppt i ateljén. Precis innanför dörren står en stor säng, som också fungerar som soffa visar det sig, Sara gör kaffe men eftersom ateljén inte har vatten måste hon hålla det ur en dunk. Det pyser ur bryggaren när vattnet kokar upp.

- Vi ska prata med värden om att få vatten indraget säger hon.

Men de trivs bra ändå, berättar Sara. I rummet finns tre arbetsplatser, en otrolig mängd pennor, penslar, kriter, papper, böcker och hundratals mer oidentifierbara prylar som exempelvis näckrosor i tyg och jättehuvuden av Sara Granér's figurer. Affischerna på väggarna skvallrar om en stad med en mer kaxig vänster. Genom fönstren ser man en annan tegelbyggnad. Vi fikar.

Känner du ofta lust att rita?

- Det är både och. När det är kul så är det verkligen jättejättejättekul, säger hon. Då är jag som i en bubbla, i ett flow. Det kan också vara väldigt roligt att komma på en ny teknik. Mina bilder är så lika varandra. Ibland kan jag bli trött på dem, men då kan jag tänka att jag varierar mig genom att använda en viss penna eller ett visst mönster.

Sara berättar om en film som hon fick teckna till. Egentligen ska hon berätta om

hur roligt det var att göra figurernas kläder, hur de fungerade som klippdockor, där hon kunde byta ut kläderna i datorn. Men berättelsen spårar ur och istället berättar Sara om hur svårt hon har att teckna figurer i profil.

Hon gör ofta utvecklingar hit och dit som det inte alltid är helt enkelt att hänga med i. En kontrast till serierna, där hon istället är mycket precis och tydlig.

Du ger ofta personliga tips till olika makthavare i dina serier. Tror du att de läser dem?

- Nej, det tror jag inte, säger hon och skrattar. Men ofta kan det bli roligt för läsarna när jag skapar en relation. Exempelvis när jag tilltalar Stockholmsbörsen som om det vore en person.

- Jag gillar att flytta på folks positioner, framställa dem som de aldrig skulle göras annars.

Hon visar upp några bilder som föreställer en del mäktiga män i alliansen i en väldigt hjälplös situation. De tas om hand i vården, de är spädbarn eller sjuka, maktlösa vårdobjekt. Kanske vill hon visa att de bara är vanliga människor, och på så sätt ta ner dem på jorden. Att det är en vårdmiljö beror på att där

finns människans skruttighet, säger hon. Vården är ett gränsland mellan omsorg och förnedring. Det är ingen miljö för "individens härliga entreprenörskraft", som hon säger med ett ironiskt tonfall. Samtidigt är det en plats där man ändå tas om hand.

Sara Granér berättar att hon är intresserad av att vända på perspektiven. Det är kul och oväntat att blanda ihop strukturella system med heminredning eller den lilla individuella neurosen.

Jag gillar att flytta på folks positioner!

KUMBIA QUEERS
PECADOS TROPICALES

Sara Granér är serietecknare och har gett ut flera album på Galago.

Kapitalets gåta och kapitalismens kriser var ett underlag för albumet All I want for Christmas is planeekonomi (Galago).

Alla förlorar på klassamhället.

Det kan bli lättare att se det verkliga sammanhanget om man banaliserar det, så att det blir riktigt tydligt, menar hon. Det till synes "normala" visar sig plötsligt vara fullständigt galet.

Ett exempel på det är när hon blandar ihop frågan om kapitalismen med Magdalena Ribbings bok *Vett och etikett*. En genial mix.

Kan det någonsin kännas trist att rita en serie?

– Det måste det få göra ibland, tänker jag. Det är ju också en del av arbetet, att det kan kännas svårt och tråkigt. Ibland kan jag ha en deadline nästa dag och inte ha en aning om vad jag ska göra. Och jag kommer inte på något heller! I början kunde jag få lite panik och tänka att nu har det tagit slut, ungefär som om det fanns en viss mängd idéer i en burk, och nu var burken tom. Men det funkar ju inte så, det finns ingen viss mängd idéer, det gäller bara att komma åt dem.

Hon berättar att hon löser det genom att läsa ganska mycket, kolla tidningar, lyssna på radio. Eller bara bestämma sig för ett tema som bilden måste handla om.

Ibland lånar hon saker av sig själv. Och då är det ju som om

idéburken verkligen är tom, säger Sara. Hon måste ta ett redan använt gammalt skämt som ligger där. Fast hon tycker samtidigt att det måste vara tillåtet, saker upprepar sig ju.

– Om jag ska göra ett skämt om imperialismen så är den ju ganska lik sig själv, den har ju inte precis förändrat sig. Och det gäller ju mycket i den politiska debatten också. Samma saker återkommer ju.

Allt i Sara Granérs teckningar handlar dock inte om politik. Ibland lyfter hon rent existentiella frågor. Som när barnmorskan tittar strängt på den lilla nyfödda och frågar; *Var kommer du ifrån, varför har du kommit hit – och när åker du tillbaka??*

Andra tema som avhandlas är klimatet, naturen och djuren. Med samma teknik. Hon blandar ihop det som skenbart inte hör ihop: Vid den urklippta bilden av en svamp står textat:

Tack för visat intresse men tjänsten som röd-gul taggsvamp har tillsatts av annan sökande.

Det finns ett raseri i Sara Granérs tecknande och ibland också något som liknar förtvivlan. Men mitt i allvaret är hon också fruktansvärt rolig. Kanske just för att hon är så drastisk och inte heller verkar idka någon nyliberal självencur.

Bästa Magdalena R.

Tack för alla behjälpliga svar i din spalt. Jag vänder mig till dig då jag under många år såhär under under senkapitalismen måste säga att jag tycker att det ekonomiska systemet betar sig direkt ohysat. För det kan väl knappast anses tillhöra god ton med all denna exploatering av människor och naturtillgångar som man tvingas bli påmind om vid inköp av den enklaste butiskvara? Och denna skamlösa oförmåga att distribuera rikedomar ens en smula rättvist! Jag betackar mig! Och inte blir det precis bättre heller av alla dessa strukturella förtryck som griper in i och förstärker varandra.

Du skriver själv i *"Nya Stora Etikettboken -raka råd och enkla regler till vardag och fest på s 14: "Den som bara ser till sin egen person, sin egen trevnad, sitt eget utrymme missar poängen med socialt liv"*. Har då vi då inte byggt ett samhälle, ja en hel världsordning på just dessa etikettsvidriga premisser?

Jag har diskuterat saken med mina vänninor och vi är överens om att det gått för långt. "Kritik ska sparas tills den är nödvändig" skriver du själv men nu finner vi alltså måttet vara rågat. Det värsta etikettsbrottet sägs ju vara att påtala att någon begått ett etikettsbrott -så hur gör vi då för att vänligt men bestämt säga ifrån?

Vi har försökt komma med antydningar men det har inte fungerat särskilt bra.

Tacksam för svar.

tack för visat
intresse men
tjänsten som
röd-gul tågsvamp

har tillsats av
annan sökande.

vi önskar dig en fort-
satt trevlig sommar.

I ateljén har det nu blivit dags för mer kaffe. Medan bryggaren åter brummar på i det belamrade rummet pratar vi om de stora samhällsfrågorna.

Jag frågar henne vilket förhållande hon har till klassamhället.

Hon funderar en lång stund innan hon svarar.

– Jag tror att det är dåligt för *alla* inblandade parter, säger hon. Även om det finns tydliga vinnare och förlorare. Personligen känner jag mig också väldigt präglad av min medelklassbakgrund på ett sätt som jag tycker är störigt.

Den trygga bakgrunden är Lund där hon växte upp med sina föräldrar och tre äldre bröder.

Senare har hon i perioder jobbat i hemtjänsten och på äldreboenden, på posten som sorterare, på en fabrik i Norge, men också studerat statsvetenskap och språk. I Malmö har hon bott i fem-sex år.

Hur påverkar dina erfarenheter jobbet?

– Jag tror absolut att det finns en risk att jag inte kan göra lika bra serier med tiden. Jag tänkte på det när jag ritade om hur det är att jobba i vården. Jag hatade den situationen eftersom jag ofta kände mig otillräcklig, men nu är det bra att jag arbetat där, annars skulle jag inte kunnat göra den serien.

– Men det finns ju en massa andra saker som jag *inte* gjort, säger hon eftertänksamt.

Kvarnby. Sara Granér utbildade sig till serietecknare på Kvarnby Folkhögskola. Det var en kreativ miljö och flera som gått samma utbildning försörjer sig nu på serietecknande. Någon större skillnad på en konstnär och en serietecknare finns inte för Sara Granér, men som tecknare är försörjningsmöjlig-

heterna mer gynnsamma och hon når ut till fler. Exempelvis har *All I want for Christmas is planeekonomi* tryckts i 15-20 000 exemplar vilket är bra för ett seriealbum. En del av kvinnorna på Kvarnby bildade också nätverket Dotterbolaget som nu finns i flera olika städer.

I nätverket stöttar de varann, diskuterar, ger jobbtips eller ordnar utställningar tillsammans. Och det är ett sammanhang som Sara uppskattar. Hon lyser upp när hon berättar om det.

Feminismen. Sara tycker att nyliberalismen präglat även feminismen. Och ja, hela det politiska fältet. Det handlar mer om personlig frihet nu. Men hon vill samtidigt försvara; det vore konstigt om vi skulle kunna leva i en så extremt nyliberal tid utan att det hade påverkat de stora ideologiska rörelserna, menar hon.

– Man har blivit rädd för systemfrågor och systemkritik. Det är förbjudet på något sätt. Samtidigt är det så stora strukturella problem som ska angripas. Många drömmer inte ens längre om en annan framtid, utan försöker bara leva sitt eget liv.

Själv tycker hon det är kul att kombinera systemkritik med en form av my-little-pony-feminism. Hon pekar på sitt senaste seriealbum.

– Feminismen behöver absolut syssla mer med ekonomisk politik, säger hon, men samtidigt tycker jag det är viktigt att kombinera det med något rosa... eller med en ponny i en utopi, säger hon och skrattar. Lite generat? Mycket riktigt står det en liten lila plastponny med lång svans i bokhyllan.

Är du engagerad i partipolitiken?

– Jag var med i Ung Vänster när jag var yngre och fick en politisk skolning som jag tycker har varit viktig för mig och för mitt politiska tänkande. Nu är jag medlem i Vänsterpartiet och jag hoppas på att det ska gå bra för partiet.

Men själv arbetar Sara mest i bredare nätverk. Hon gillar att arbeta med en konstnärlig aktivism som kanske inte alltid passar för ett parti, funderar hon. Men det behövs många olika sätt att kämpa, anser Sara Granér. Som exempel ger hon *Utflykt mot utförsäljningar* och *Fredagsmys mot Reinfeldt* som anordnats i Malmö.

Vad kan du nu hitta på efter albumet om planeekonomi? Går det att toppa?

– Hmmm. Det går nog inte, nu får jag nog gå åt ett annat håll.

TEXT: LOSITA GARCIA FOTO: KALLE LARSSON

Vi har lyckats med helheten, både god personalvård och äldreomsorg.
Mona Olsson, V, kommunalråd och ordförande för Vård och omsorgsnämnden

Vi tar tillbaka

9

Nu har privat äldreomsorg minskat från 27 till 9 procent.

Viktigast med er modell?

Den stora fördelen är att den visar att man *kan ta tillbaka privata äldreboenden. Och samtidigt skapa kvalitet för brukarna och bra förhållanden för personalen.*

Torbjörn Björlund
styrelseledamot
i Norrköpings
partiförening

Jodå, det låter sig göras

I Norrköping har man tagit tillbaka mycket av det som var privatiserat. Nu sköts all hemtjänst av kommunen.

Vänsterpartiet enades 2011 med S och Mp om max 15 procent privat omsorg i kommunen. De bestämde också att de hellre ville ha kvar små privata företag än stora. Sedan har det succesivt gått framåt. Hemtjänsten upphandlas nu inte alls.

I äldreomsorgen har man gått från 27 procent privat drift till 9 (och de privata som finns kvar är små och lokala).

Socialdemokraterna har velat upphandla mer, men Vänsterpartiet har sett till att kommu-

nen satsat mycket på kvalitet.

- Vi bedriver en god och kostnadseffektiv vård, säger Mona Olsson, vilket de privata inte kunnat matcha vid upphandlingarna.

Nu finns ett "takpris" satt, verksamheten ska utföras för en maxsumma som kommunen bestämt. Carema skrev då till dem och invände att det var för lite pengar för de kvalitetskrav som ställts.

- Här kanske vi ser den verkliga baksidan med de vinstdrivna bolagen. När det kommer till kritan "måste" de ha pengar till vinsten, säger Mona Olsson.

- Kommunen där emot klarar att sköta verksamheten, och med högre kvalitetskrav än tidigare.

De stora aktörerna har nu försvunnit och lägger inte bud längre.

Förutsättningar för att lyckas har varit att kommunen har en tuff kvalitetsuppföljning, bra ekonomichef, bra förvaltning och bra insyn från politikerna. Det senare är viktigt för att kunna påverka, säger Mona Olsson.

De borgerliga talar om etableringsfrihet och möjligheten att välja mella många olika företag. Vänsterpartiet i Norrköping talar om något de kallar "Mina timmar". Timmar då den äldre ska kunna välja vad de vill göra. En verklig frihet att välja, menar Mona.

Nu finns beslut på att "Mina timmar" ska genomföras från årsskiftet 2014.

Vi rustar!

- Vi rustar äldreomsorgen, vi har höjt kvalitetskraven.

- När vi lägger ut det till upphandling så är det inte många företag som vill lägga ett anbud. På så sätt konkurrerar vi ut de privata företagen och visar att den kommunala och gemensamt ägda är överlägsen.

Linda Snecker
ledamot i kommunstyrelsen
Norrköping

Kampanj

V i Malmö kampanjar vidare för höjda kvinnolöner, genom att aktivister delar ut "tusenlappar" till malmöborna.

Lönegapet mellan män och kvinnor ökar nationellt, men i Malmö kommun är trenden den motsatta.

- Det är ett resultat av medvetet politiskt arbete, säger Martina Nilsson (V), kommunalråd.

I Malmö har V tidigare drivit igenom högre löner för de lägst avlönade kommunanställda med tusen kronor i månaden.

Fyra förbättringar i Norrköpings äldrevård

1 Kommunen erbjuder heltid. Just nu tittar man också över om det är möjligt att få bort delade turer.

2 Norrköpings kommun har infört en mångfaldsplan som handlar om att alla brukare ska kunna få ett bra bemötande.

3 All hemtjänst är i kommunal regi. Därmed är det lättare att ordna och samordna utbildning och personalutveckling.

4 Äldreomsorgen har blivit mer kostnadseffektiv. Medborgarna får mer för skattepengarna.

Jonas Sjöstedt har just presenterat Vänsterpartiets förslag på en presskonferens i Riksdagen. Idéer som ska minska ungdomsarbetslösheten. Att lägga konkreta förslag är ett bra sätt att sätta agendan, säger han.

"Vi måste berätta om vilka vi är"

Vänsterpartiet har bra idéer som stöds av många. Mindre känt är kanske att de ofta har genomförts, både nu och tidigare.
– Det måste vi berätta om, säger Jonas Sjöstedt.

Vi har en hel del stora tillgångar. Vi har en populär politik, vårt motstånd mot vinster i välfärden, jämställdhet mellan kvinnor och män, kritik mot euron är några exempel, säger Jonas Sjöstedt, Vänsterpartiets ordförande.

– Men vi har också en del saker som hindrar oss. Vi har gjort en undersökning som visar att det finns många som tycker att vi visserligen har goda intentioner, men att vi har svårt att genomföra dem i verkligheten. Eller så tror de att vi inte kan sköta samsättning och ekonomi. Kort sagt; att vi har svårt att regera.

– Jag tror att det där är ett hinder för folk att rösta på oss. Och för att visa att det är fel så är det viktigt att vi inte bara kritiserar utan också lägger egna, konkreta förslag. Det jobbar vi medvetet med. Vi visar på lösningar exempelvis när det gäller vinster i välfärden eller nu senast; Apoteken. Förslag som andra får förhålla sig till.

– Partiet har också historiskt varit pionjärer i en mängd frågor som sedan blivit verklighet. Det gäller sammanhållen grundskola, rätt till abort, barnomsorg, rätt för homosexuella att gifta sig, för att nämna några. Idéer som sedan drivits igenom och blivit verklighet. På så sätt är vi både ett idéparti och ett genomförarparti, säger han.

V-styrda kommuner är välskötta

– Jag tycker också att det är viktigt att vi pekar på att en stor del av Sveriges befolkning bor i kommuner där vi är med och styr. Många av dem tillhör de mest välskötta, och dessutom med den mest genomtänkta välfärdspolitik.

– Det är avgörande att vi inte accepterar

medias eller våra motståndares bild av partiet, utan att vi väljer vår egen bild. Där finns en utmaning för oss, att berätta om vilka vi egentligen är.

Hur ska partiet göra?

– Vi är ett litet parti och därför är det viktigt att vi verkligen fokuserar på några få frågor, och blir förknippade med dem. Så att folk tänker "Vänsterpartiet, det är ju dom som vill ha bra välfärd utan vinstintressen", eller "Det är dom som jobbar för rättigheter på jobbet och mot otrygga anställningar".

Vad händer i partiet?

– Vi har startat en mängd processer. Det gäller fokus och arbetssätt, där berättelsen om partiet är en del. Hela den inre organisationen är omgjord, sammantaget är det en total helrenovering. Men det tar tid att förändra ett helt parti, säger han.

– Men redan nu har man på många håll anammat det nya arbetssättet och partiet som helhet är bättre på att lyfta fram vad vi gör i olika kommuner.

– Jag har rest runt i 130 föreningar och på de flesta håll finns det en stor optimism. Man får fler medlemmar och är optimistiska inför valet.

– Och det är faktiskt vi som avgör valet 2014. Vi har nu en god chans att få en ny regering med en röd-grön majoritet och med ett starkare vänsterparti, så finns förutsättningarna för en betydligt bättre politik också.

– Partiet står nu starkare än för ett år sedan och jag tycker vi ska vara behärskat optimistiska, säger Jonas Sjöstedt.

Vi ska vara behärskat optimistiska

"Alla ska få en heltid som är bra"

I Göteborgs kommun ska alla som vill kunna arbeta heltid. Äldreomsorgen är först ut.

V

i har tagit spårvagnen ut mot Lövgärdet, en förort utanför Göteborg. Det är Mats Pilhem, vänsterns kommunalråd, v-sekreteraren Erik Berglund, fotografen Jöran och jag.

Mats Pilhem berättar om Göteborgs projekt för att ge alla anställda i kommunen rätt till heltid. Nu ska vi besöka ett äldreboende och höra hur det går.

Medan vi åker genom det ganska glest bebyggda landskapet, berättar Mats att man i en del andra kommuner visserligen infört heltid, men erbjudit heltider som bestått av delade turer eller så pass dåliga skift att folk inte kunnat tacka ja.

– Men vi vill att alla ska få en heltid som är bra.

Och det är just det som skapat en del gnissel i organisationen, ska det visa sig.

Väl framme, ser jag en sliten 70-talsbebyggelse dyka upp. Den ligger för sig själv, lite utslängd, liksom två andra förorter. I mitten var det tänkt att Volvo skulle lägga en fabrik,

som centrum för de tre bostadsområdena, men den byggdes aldrig. Vi traskar lite vilset över torget och passerar flera stängda butiker, då en kvinna plötsligt ropar på oss. Det är Atosa Mehrdadian, områdeschef för äldreboendena i Angered som stått och väntat på oss. Hon ler, skakar hand och sprudlar av positiv energi. Kom in!, säger hon.

Inte helt enkelt

Vi får träffa chefer och personal som alla arbetar på eller med äldreboenden i Angered.

Snart sitter vi samlade runt ett ovalt bord och diskuterar heltidsjobb. Jag hade trott att rätt till heltid skulle mötas av ett samfällt hurra, men riktigt så enkelt är det inte, visar det sig. Det finns en del problem.

Förutom heltid har man också satsat på att lägga schemat så att det är mer anpassat för de äldres behov. Samtidigt ska personalen slippa delade turer. För att få pusslet att gå ihop krävs att personalen är beredd att gå några av sina ▶

Överst: Anders Haglöf, enhetschef.
 Överst th: Atosa Mehrdadian, områdeschef för äldreboendena i Angered.
 Th: Elsa Svedholm, undersköterska som även arbetar med administration.

"Jag tycker att det är fantastiskt och bra att ha en heltid i botten, sedan ska man ha rätt att jobba deltid när man behöver."

Elsa Svedholm

Timanställda

De timanställda erbjuds utbildning som kan vara mellan 6 månader och 1,5 år. Utbildningen sker en dag i veckan, då utgår ingen lön, men man får jobba de övriga fyra. På så sätt kan fler få råd att utbilda sig.

pass på andra arbetsplatser. Men en del undersköterskor är äldre och har kanske arbetat i väldigt många år på samma ställe. De tycker det är svårt att plötsligt få nya rutiner.

– Är man van att jobba på ett äldreboende så kan det kännas svårt att gå ut och jobba i hemtjänsten, en miljö som man inte känner till, säger Maarit Hallberg, undersköterska.

De undersköterskor och chefer jag träffar i Lövgärdet menar att omställningen måste få ta tid. Men de tror alla att problemen kan lösas.

Så heltid är en bra idé?

– Jag tycker det är fantastiskt och bra att ha en heltid i botten, sedan ska man ha rätt att jobba deltid när man behöver, säger Elsa Svedholm, undersköterska. Och så tycker jag det skulle vara i hela samhället, även inom typiska mansyrken. Då får vi ju ett samhälle som är mer jämlikt, säger hon.

Och det är så det fungerar nu på Lövgärdet: Alla har blivit tillfrågade om heltid, men har rätt att jobba deltid. Detta gäller ett år, då man tillfrågas igen. Poängen är att man alltid har rätten till heltid kvar.

– Här jobbar vi morgon och kväll, helger, påsk och julafton. Och även om det är väldigt roligt att arbeta med äldre, så kan det också vara tungt, förklarar Elsa. En del har små barn, andra kanske närmar sig pension, då kan deltid kännas naturligt.

De som har jobbat timmar har också tagits om hand.

– Vi vill inte släppa dem som är duktiga, de som passar in i arbetslaget och som de äldre trivs med, säger Atosa.

De erbjuds utbildning som kan vara mellan sex månader och 1,5 år. Utbildningen sker en dag i veckan, då utgår ingen lön, men man får jobba de övriga fyra. På så sätt kan fler få råd att utbilda sig.

Här jobbar vi morgon och kväll, helger, påsk och julafton.

En utbildad undersköterska har en grundlön på 19 500 kr och snittlönen är 22 500 kronor. Sedan tillkommer en del OB-tillägg.

Välkommen till Rauhala

Så är det dags att titta på själva verksamheten. Vi går samma väg tillbaka och passerar åter över torggången. Mitt emot ligger en institutionsliknande byggnad som innehåller dagis och andra sociala verksamheter, bland annat ett äldreboende för finsktalande.

Välkommen står det på en skylt, när vi kliver in, sedan blir allt på finska. Tidningarna, dagens meny och även TVn som har finska kanalen på. En del boende har tappat svenskan helt, bland dementa är det vanligt. Här bor var och en i ett eget rum, men man har gemensam matsal, vardagsrum och personal som hjälper till. Det är betydligt trevligare inomhus, inrett med äldre möbler för att de gamla ska känna igen sig. En skivspelare typ 40-tal är omgjord till hallbord, en gammal symaskin pryder väggen mitt emot. En kvinna sitter och sover framför TVn.

Jag träffar Viljo Pasanen som kommer hasande i

korridoren, han stödjer sig på en rullator, men verkar nyfiken på vad vi gör där.

Han är gammal byggnadsarbetare visar det sig och har bott i Sverige sedan 1967, men svenskan är kryckig. Jag provar att prata lite på min rostiga finska och det uppskattas. Han tycker om att personal och boende pratar finska. Självt har han "bara jobbat och jobbat" och inte haft tid att lära sig svenska, som han säger.

Stort fackligt stöd

Vi lämnar avdelningen (där jag hunnit blir erbjuden jobb, då det är svårt att hitta finsktalande). På vägen tillbaka berättar Mats Pilhem att de har ett stort fackligt stöd för sin heltidsmodell på central nivå. Sammanhållningen blir bättre och kollektivet starkare. Lokalt kan en del fackliga företrädare vara mer kritiska, säger han. Men det beror ju också på hur modellen genomförs.

Det som orsakat problem på andra håll är att en del chefer inte vågat anställa fler på heltid. De tror att det ska gå ändå, säger han. ▶

Språket

När man blir äldre är det lätt att tappa det språk som inte är modersmålet. Därför är allt på Rauhala finskspråkigt. Även tidningar, matmeny och TV-kanaler.

Mats Pilhem, vänsterpartistiskt kommunalråd i Göteborg. Ansvarig för personal och arbetsmarknad.

Man måste anställa fler för att det ska fungera. Det finns inga genvägar. Mats Pilhem

Nyinflyttad på avdelningen

Kameran kommer att gå sönder, skojar Viljo Pasanen, när vi vill ta en bild.

– Men man måste anställa fler för att det ska fungera. Det finns inga genvägar.

Och så verkar man ha jobbat på Lövgärdet, säger han. Framför allt har man tagit det steg för steg och jobbat metodiskt.

Göteborgs stad i sin tur har skjutit till pengar så att det ska finnas en hjälp vid uppstarten, men sedan är det meningen att de olika enheterna ska klara ekonomin själva. Och fler heltidare behöver inte bli dyrare, ofta glömmar man den andra posten; kostnaden för alla timanställda som försvinner, säger Mats.

Här regerar S, V och Mp tillsammans

Så är det spårvagnen tillbaka mot Stadshuset. Mats berättar att Vänsterpartiet också fått igenom mer jämställda löner. En värdering har gjorts av de olika jobben inom kommunen. Man har jämfört olika parametrar som exempelvis ansvar och utbildning. Då har man sett att de mansdominerade yrkena betalas bättre. Så nu lägger man pengar på de jobb som undervärderats.

– Vi har inte kommit så långt ännu, säger Mats. Men till skillnad från resten av samhället där löneskillnaderna ökar mellan kvinnor och män så går vi i Göteborg åt rätt håll!

Lunchen äter vi tillsammans med några av socialdemokraternas kommunalråd, bland annat Anneli Hulthén. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Mp har ett mycket gott samarbete, berättar Mats.

– Vi jobbar tätt tillsammans, skriver förslagen tillsammans och reder ut motsättningar på ett mycket tidigt stadium.

Det göteborgska gemytet i matrummet talar inte emot.

Snart ska alliansens partisekreterare komma på besök och runt bordet skämtas om hur de bör tas emot. Korv?

Alliansen har nyss deklarerat att Göteborg ska tas över i nästa val.

Jag tippar att det blir väldigt svårt.

TEXT: LOSITA GARCIA

FOTO: JÖRAN FAGERLUND

"Ersättningssystemet belönar att svårt sjuka sätts åt sidan."

Åsa Andersson, strategisk rådgivare, Svensk sjuksköterskeförening

Revisorer kritiserar vården i Stockholm

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) ska den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ges företräde till vård.

Så hur ser det ut i Stockholms Läns Landsting? Det landsting där de borgerliga sålt ut och privatiserat kanske allra mest och där man infört det som kallas Vårdval Stockholm.

Jo, landstingets egna revisorer är kritiska, så här skriver de:

"Ersättningssystemen ger starka incitament för nybesök och behandling utan att ta hänsyn till i vilken omfattning behoven skiljer sig åt."

"Kronikergrupper och andra vårdkrävande gruppers behov av utsträckt tid för

besök, kontroller och återbesök omfattas inte av incitamenten i denna styrning. Därför riskerar de att trängas undan. Data

från vårdregistren och flera rapporter ger indikationer på att så kan vara fallet."

Husläkare och vårdföretag tjänar helt enkelt mer på att ta emot många och "snabba" patienter. Och revisorerna är fortsatt kritiska:

"Enligt de nationella indikatorerna för god vård krävs även att verksamheterna gör någon form av behovsanalys. De granskade verksamheterna har inte kunnat presentera någon sådan analys eller systematisk uppföljning av eventuell undanträngning."

Kort sagt: Ingen analys eller uppföljning har gjorts. Man har i detta brutit mot Hälso- och sjukvårdslagens krav.

En procent tror att prioriteringen är bra.

Men i en enkätundersökning våren 2012 svarade endast en procent av verksamhetscheferna för husläkar-

mottagningarna i Stockholms län att nuvarande ersättningsprinciper stödjer en prioritering av patienter med stora vårdbehov.

Mer ojämnt

Enligt Åsa Andersson, strategisk rådgivare på Svensk sjuksköterskeförening, betyder revisorernas rapport att Stockholms Läns Landstings ersättningssystem belönar att svårt multi-sjuka personer sätts åt sidan, samtidigt som det blivit mycket lätt att få en tid på Vårdcentralen för enklare sjukdomar som läker ut av sig själv.

- Det mest allvarliga är att detta system ökar ojämlikheten i vården och befolkningens hälsa. Krav borde ställas på att ersättningssystemen ökar den fasta ersättningen för de vårdcentraler som verkar i socio-ekonomiskt utsatta områden, så att de får högre ersättning än de som verkar i välmående områden. Det är självklart att systemen måste utformas så att de med störst behov av vård prioriteras, säger Åsa Andersson.

Losita Garcia

12 professorer säger nej till vinster i skolan

Kungl. Vetenskapsakademiens hela arbetsgrupp *Framtidens skola* vill ha bort vinstintresset från skolan.

De skriver i Svenska Dagbladet: "Det går inte bra för den svenska skolan. Vi tappar stadigt positioner i jämförande internationella test; trenden är en tydlig över drygt 15 år."

"Man kan konstatera att det nuvarande extrema svenska systemet kom till utan att man utredde det innan, gjorde konsekvensanalyser... eller utvärderade effekterna. På detta nonchalanta sätt får inte staten hantera en av vårt samhälles viktigaste institutioner."

"Med undantag av ett system som introducerades i Chile under general Pinochets styre, finns inget annat allmänt finansierat skolväsende som tillåter att skolor drivs av privatägda vinstdrivande bolag."

"Möjligheten att bedriva skolverksamhet i vinstdrivande syfte bör elimineras".

"Gör om våra skolor så att de blir likvärda." /SvD Brännpunkt

**NOLL
KOLL
i Stockholm**

Vänsterpartiet regerar / Du har väl anmält dig ?

Den 12-13 oktober hålls Vänsterdagarna i Malmö.

För dig som är aktiv lokalt eller regionalt

och/eller har uppdrag i kommun eller landsting.

Konkret, spännande och inspirerande program utlovas.

Vill du veta mer, kontakta: gunnar.friberger@riksdagen.se

"Man ska inte underskatta hur bra det är bara att slippa krångel."

Hans Petersson, kassör, V- Hallstahammar

Här är det gratis att åka

Reijo Tarkka, vänsterpartist och vice ordförande i kommunstyrelsen. - Folk är otroligt nöjda, säger han.

Busstationen ligger i Hallstahammars centrum. Moderna bussar bromsar in för att hämta passagerare. Den närmast niger och en rullator tas också ombord.

Här är det gratis att åka, ingen biljetthantering som tar tid, inga sms-biljetter som krånglar. Turister och besökare får också åka med utan att betala.

Åkandet har fördubblats och tar man hänsyn till inflationen så kostar det ungefär som innan. Hur går det till?

Jag träffar Hans Petersson, kassör i Vänsterpartiet och Reijo Tarkka, vänsterpartist och vice ordförande i kommunstyrelsen. Det är S och V som styr i Hallstahammar. Vi sätter oss på fiket intill.

- Ett smart utnyttjande av bussarna har gjort att vi kunnat spara in på en del utgifter, berättar Hans Petersson. Idag kan en och samma buss utföra flera olika uppdrag. Den transporterar folk till jobbet, elever till skolan och fungerar också som färdtjänst för många.

Så här funkar det:

Först på morgonen körs Brukslinjen som går från

Virso till Kvicksund. Rutten har fasta hållplatser och tider.

Flex & Servicebuss

Lite senare "när gamlingarna fått igång lederna", som Hans säger, är det dags för Servicelinjerna. De går i princip samma väg, men istället för att stanna vid hållplatser, så stannar de när man vinkar. "En vink och du är med", som det heter.

Sedan finns Flexlinjen, den fungerar som en (våldigt stor) taxi. Samma buss, som nu bytt namn och skylt, hämtar nära hemmet, men man måste ringa dagen innan.

Reijo Tarkka visar ett papper där man kan se att kommunens kostnad för färdtjänst halverats tack vare Flexbussen.

Jobbussen, skolbussen, servicebussen, flexbussen. Alla är samma buss.

- Det kan vara ännu mer, för jag fick inte tag på de äldsta siffrorna, säger han.

Alla bussar kan ta med vanliga rullstolar, men elrullstolar klarar de inte, så helt kan inte färdtjänsten avskaffas. Men flera specialfordon har kunnat sparas in.

Även chaufförerna har gynnats av gratisbussarna, nu kan de slippa delade turer.

- Men det gäller att få ihop pusslet. Och det har vi lyckats med tack vare skickliga trafikplanerare, säger Reijo. Skoltider, busstider, tågtider, allt ska stämma.

- Och folk är så otroligt nöjda.

Enkelt

De berättar om hur mycket enklare det är för förskollärare att åka på utflykt med barnen. Tidigare skulle medel tas till biljetterna från budgeten, man måste visa biljetter och det hela skulle senare redovisas. Idag kliver de bara ombord!

- Man ska inte underskatta hur bra det är bara att slippa krångel, säger Hans.

Förutom dessa fördelar, har antalet resande med tåg ökat, tack vare gratisbussarna. Busstiderna har anpassats till tågerna.

Totalt hade kollektivresorna ökat 2,3 gånger om man jämför år 1999 med 2010. Här går alltså klimatanpassningen åt rätt håll, även om det inte varit den huvudsakliga drivkraften.

V kom med

Vänsterpartiet var med och genomförde reformen. Det var efter att de kommit med i kommunstyret.

- Jag räknade ut att vänstern varit i opposition i 80 år då sossarna förlorade makten, berättar

I Hallstahammar repareras slussportar för Strömsholms kanal. Läs hela reportaget på: www.vansterpartiet.se/medlemsrummet

tar Hans. I början var det lite jobbigt för dom att förstå att de måste samarbeta med oss för att sitta kvar, säger han.

Men idag funkar samarbetet så bra att Vänsterpartiet sitter kvar i kommunledningen, trots att S egentligen har egen majoritet. Både SD och MP företräds nämligen av tomma stolar.

- De har röster men inget folk, förklarar Reijo.

Plussiffror

Idag lever de 15 000 invånarna av den rest som finns kvar av järn- och stålindustrin eller i någon av de många småföretagen. De sista åren har det ändå varit plus i befolkningsstatistiken, berättar Hans. En hel del pendlar till Västerås. Och då är det viktigt att tåg och bussar funkar bra.

Sammantaget anser de tre kommunerna som står bakom gratisbussarna att det är en succé.

Både Reijo och Hans rekommenderar andra kommuner att räkna på saken.

Text & foto: Losita Garcia

Lisbeth och Göran Andersson bor i Kolbäck.
- Vi har utträttat ett ärende och nu tar vi bussen
tillbaka, berättar Lisbeth för RÖTT.
De är, som alla jag pratar med vid busshållplatsen,
mycket nöjda med sina gratisbussar.

EN HELT ANNAN LÖSNING KRÄVS

**– Förlåt att jag är sen!
Mikael Gustafsson, Europaparlamentariker,
rusar in med andan i halsen.**

– JAG FASTNADE i en konversation med en av de konservativa ledamöterna, förklarar han och trixar med sin Ipad samtidigt som han kastar av sig kavajen. Han kommer direkt från ett möte med Europaparlamentets jämställdhetsutskott där han är ordförande.

Han är den enda svensken som är ordförande i ett av Europaparlamentets utskott och försäkrar mig om att detta är en orsak till mycket huvudbry för den svenska regeringen, eftersom han har tillträde till alla möjliga möten där de hellre skulle vilja ha sin egen röst.

Under dagens möte har *Utskottet för Kvinnors Rättigheter och Jämställdhet mellan Kvinnor och Män*, som är det officiella namnet, antagit en rapport om hur kvinnor påverkas av krisen.

– Kvinnor drabbas dubbelt, förklarar Mikael, först skär man ner i den offentliga sektorn, vilket leder till otrygga anställningar, deltidsarbete och uppsägningar och sen är det ju någon som måste

ta hand om barnen, vårda de gamla och göra allt det där ändå, säger Mikael, och förklarar att denna någon nästan alltid är en kvinna.

Hemmafrun blir alltså lösningen på krisen och decennier av jämställdhetsarbete riskerar att bli som bortblåst. För vem har tid att satsa på jämställda löner och kvinnors rätt till arbetsmarknaden när det är kris?

En annan utsatt grupp är ungdomarna. Ungdomsarbetslösheten i Europa låg i december 2012 på otroliga 23 procent. En situation som EU till slut var tvungen att ta på allvar. Man införde en så kallad ungdomsgaranti. Den är dock inte helt oproblematiserad och från flera håll har man varnat för att den riskerar att befästa snarare än hjälpa ungdomars otrygghet på arbetsmarknaden. Mikael har också andra invändningar.

– Först bryter man ner alla strukturer i det offentliga, och sedan delar man ut allmosor, menar han. Det är samma sak i

rapporten om kvinnorna och krisen. Man konstaterar att kvinnor drabbas hårdare, men man ger inga nya förslag, inga lösningar och ingen plan ut.

**MIKAEL TALAR OM ANDRA LÖSNINGAR,
MEN VILKA ÄR DE?**

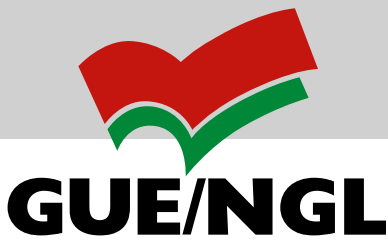
– Man måste satsa sig ur en kris, säger han. En stark offentlig sektor, satsningar istället för åtstramningar och olika nycklar för olika lås, det finns inte en universell lösning för alla länders kris. Satsa på klimatet, gröna lösningar, nya sätt att leva och arbetstidsförkortning.

– Vore det inte toppen om vi samtidigt fick mer tid att leva klimatvänligt och utvecklas som människor och samtidigt dela med oss av jobben?

Säger han innan han rusar för att hinna med flyget till Stockholm.

Och så försvinner han ut genom dörren, till nästa möte och nästa debatt.

Amanda Åhall

Europeiska förenade vänstern/Nordisk grön vänster
Parlamentariska gruppen · EUROPAPARLAMENTET

Den nyliberala vägen är den enda vägen, säger drottning Merkel.

Ett annat Europa är möjligt, säger demonstranterna och den växande europeiska vänstern.

ARBETSLÖSHETENS STRATEGI

– Om ett EU i nyliberalismens grepp

GATORNA I EUROPAS STÄDER fylls av demonstranter, vecka efter vecka, månad efter månad. "Inga mer nedskärningar"; "Jobb istället för åtstramningar"; "De fattiga betalar de rikas skulder". Vänsterns popularitet växer där krisen känns som hårdast. Men kommissionens och Trojkans politik, den enda vägens politik, befasts allt hårdare för varje åtstramningspaket som Europaparlamentet accepterar.

Arbetslösheten i Europa ökar. Men trots att de så kallade räddningspaketen visat sig ha kastat länder in i djup kris, gör man inga avsteg från den inslagna vägen.

I Grekland och Spanien ligger ungdomsarbetslösheten på nära 60 procent. En hel generation som tappar förtroendet för systemet och för politiken. Intressant nog har dessa länder kanske mer än övriga, av EU, tvingats sälja ut och privatisera och skära i den offentliga sektorn.

Det grekiska exemplet är extremt på många vis. Där finns en djup underliggande politisk orsak till delar av krisen. Men när samma sak sker i länder som Spanien och Irland, trots att man haft ordning i sin ekonomi, då bör slutsatsen bli att det är något mer som är fel än enskilda medlemsstaters budgetföljsamhet.

MEN I BRYSEL OCH FRANKFURT dras andra slutsatser. Krisen används för att rättfärdiga att man på Europainivå lagstiftar om en nyliberal ekonomisk politik för Euroländerna. För det är det de olika räddningspaketen gör. Via dessa har kommissionen rätt att övervaka och styra medlemsstaters ekonomiska politik, om man inte följer reglerna för budgetunderskott.

Och på liberalismens altare offras löntagarna, arbetsrätten och demokratin. Makten flyttas till Bryssel och Frankfurt, till EU:s tjänstemän och ECB. Nyliberalismen skrivs i sten. Problemet är att EU:s politik är kontraproduktiv när det gäller att skapa jobb och välfärd. Detta börjar kanske långsamt gå upp för Europaparlamentet och i olika betänkanden påpekar man att de hårda åtstramningarna inte ger resultat. Samtidigt tar man inte konsekvensen av detta utan tar fler beslut i samma anda.

VI STÅR INFÖR ETT VÄGVAL i Europa och i Sverige. Väljer vi högerens arbetslöshetsstrategi eller väljer vi en annan väg? Idéerna finns, politiken finns, gräsrotterna är redo.

Mikael Gustafsson, Europaparlamentariker (V)

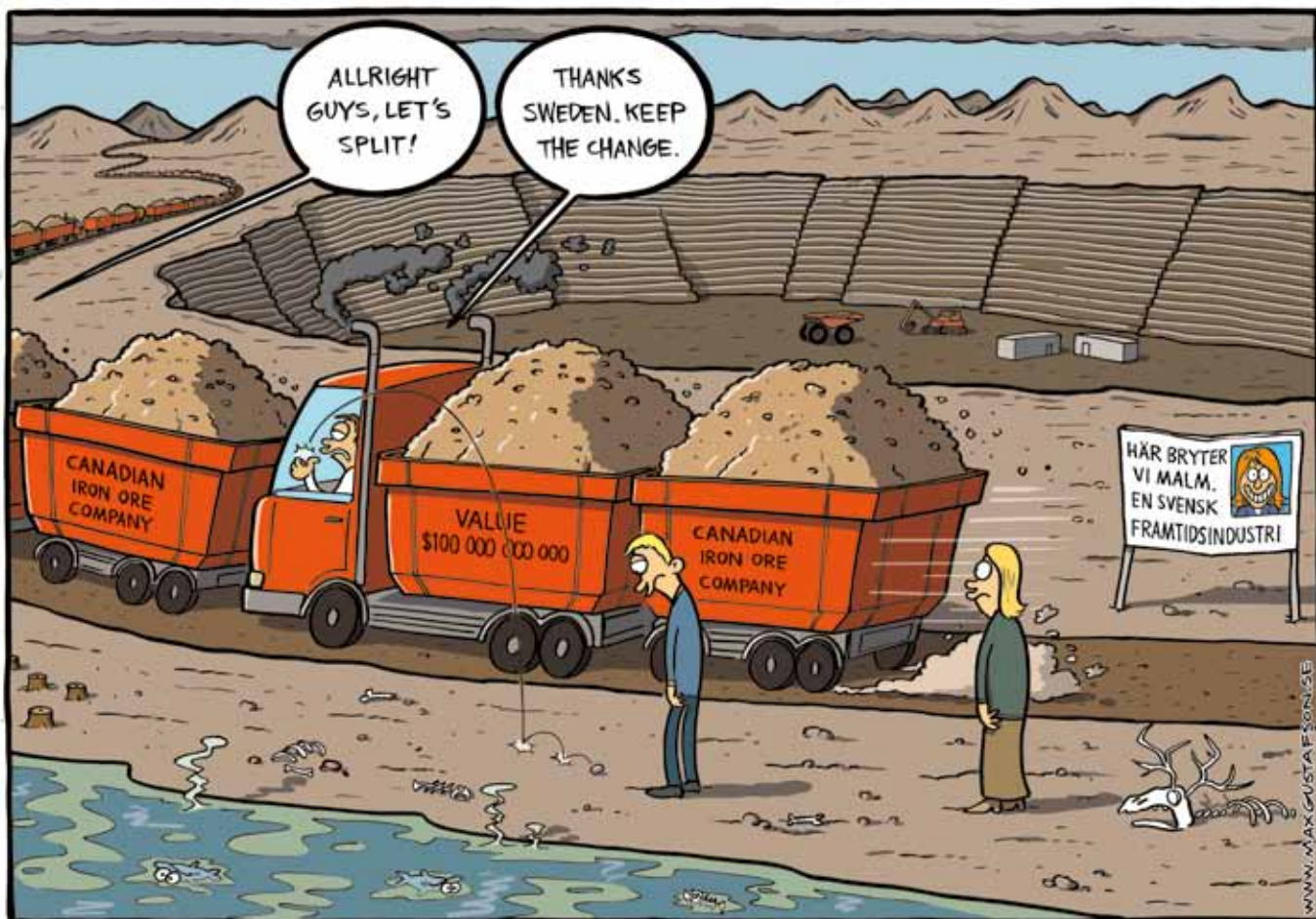

Foto: Pietro Naj-Oleari

Foto: Pietro Naj-Oleari

Serie

Max Gustafson

Vinn valet

genom att skänka 50 kronor
i månaden (eller mer)
på www.vansterpartiet.se/donera

Om alla medlemmar ger 50 kronor så blir det cirka 6 miljoner kronor på ett år!

(PS. Några har tyvärr tidigare fått felmeddelanden från vår egen server. Men det är en säker sida som hanterar *själva betalningen*, under Doneraknappen, både nu och tidigare. Serverproblemet ska nu vara löst. Så prova gärna igen!)

Vill du hellre ge ett bidrag till Valfonden direkt kan du även skicka till bg 172-1281. Ange "Valfond".

